

Viešpatie, neatsakyk man savo gailestingumo; Tavo meilė ir Tavo tiesa visada mane tesaugo! /Ps 40, 12/

2015 m. rugsėjis Vilniaus ev. reformatų parapijos tarybos informacinis leidinys **Nr. 9 (158)**

Leidžiamas nuo 1998 m. lapkričio mėn. ISSN 2029-512X (internete ISSN 2424-4341)

Tradicinės pamaldos ant Dubingių piliakalnio. Nuotrauka Irenos Skiauterytės

Tarnavimas ir kančia: Kristus ir Jo Kūno nariai

O jūs esate „išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, ypatingi žmonės, kad skelbtumėte dorybes“ To, kuris pašaukė jus iš tamsybių į savo nuostabią šviesą (1 Petro 2, 9).

Kiekvienas Bažnyčios (vietinės bendruomenės ir visuotinės Bažnyčios) narys yra tarnautojas. Jis yra Kristaus ir bažnyčios tarnas. Senojo Testamento metu Dievo tautoje, Izraelyje, buvo levitų giminė, paskirta tarnauti šventykloje, ir Aaronų šeima, kuriai buvo skirta būti tos šventyklos kunigais. Izraelitai galėjo tapti Dievo šventyklos tarnautojais tik tuomet, jei gimdavo šioje giminėje ir šeimoje. Tačiau po Kristaus, kai įsigaliojo Naujoji Sandora, visi tikintieji tapo kunigais ir išrinktąja gimine, skirta tarnauti Dievui. Nes, pasak Šven-

tojo Rašto, Dievas negyvena rankų darbo šventyklose, o per Kristų Jis gyvena žmonių širdyse (žr. 2 Kor 6, 16). Dėl šios priežasties nebereikia ir net nebeįmanoma, kad tikintiesiems tarnautų tarpininkai tarp Dievo ir žmogaus. Vienintelis toks tarpininkas ir sutaikinimo su Dievu garantas yra Jėzus Kristus (1 Tim 2, 5).

Apaštalas Paulius vaizdžiai lygina Bažnyčią su kūnu: Kristus yra galva, o kiekvienas tikintysis yra to kūno narys (Kol 1, 18; 1 Kor 12). Ne kunigai, pastoriai, klerikai, tarybos ir susirinkimai yra Bažnyčios

galva. Kristus yra Bažnyčios galva. Pauliaus aprašytas Kūno ir Galvos vaizdinys išryškina kelias svarbias įžvalgas, liečiančias Bažnyčios gyvenimo praktiką. Svarbiausia tai, kad tikintieji turi būti mokomi asmeniškai bendrauti su Kristumi ir puoselėti šiuos santykius per malda, Rašto skaitymą, Kristaus mokslo pažinimą. Tai – santykis su Bažnyčios galva. Taip pat svarbu, kad tikintysis jungtųsi su kitais Bažnyčios (Kristaus kūno) nariais per kasdienę krikščionišką praktiką – bažnyčios lankymą, sakramentų priėmimą, artimo meilę, gerus darbus. Tai – santykis su Bažnyčios kūnu, kitais jo nariais.

Svarbu pabrėžti, kad Šventajame Rašte vartojant Kūno, kaip Bažnyčios, įvaizdį kalbama apie tai, jog negali būti vieno svarbiausio nario, nes kiekvienas kūno narys yra svarbus ir reikšmingas. Jei kūno narys ar jo dalis neveikli dėl nervų sistemos problemų, sutrikusios kraujotakos, nutrūkusių raiščių ar kitos problemos, tuomet turime pripažinti, kad kūnas yra paralyžiuotas ir neveiksnius. Jei kalbėtume apie tokį žmogaus kūną, jis negalėtų atlikti jokių sudėtingų darbų ir funkcijų, nes paprasta kasdienė veikla jam būtų per sudėtinga. Ir tik tuomet, kai kiekvienas kūno narys yra įvertintas, aprūpintas ir sujungtas su visu kūnu, įmanoma, kad jis taptų veiksmingas ir naudingas.

Lygiai taip pat yra ir bažnyčioje. Nesvarbu, koks procentas visuomenės pagal socialines apklausas save priskiria krikščionims, tačiau jei didžioji dalis apklaustųjų nepažįsta Evangelijos tiesų, nėra pasišventę Kristui bei susisaisę su konkrečia tikinčiųjų bendruomene, vadinasi, jie nėra parengti ir pasiruošę tarnauti kitiems ir to nedaro kasdieniame gyvenime. Jie yra tarytum letargo miego ištiktas galiūnas. Toks kūnas

Pastorius Ramūnas Jukna

gali būti didelis, tačiau iš jo mažai naudos, nes jis neveiksnius.

Tad bažnyčioje turėtų būti vertinamas kiekvienas tikintysis. Kiekvienas, kuris išpažįsta Kristų, kuris myli Dievą, yra bažnyčios dalis ir Kristaus tarnas. Turime vertinti ir rūpintis jais, ugdyti ir padėti jiems įsitraukti į Viešpaties darbą.

Vienas iš svarbių pasiruošimo tarnystei aspektų yra pasirengimas ir gebėjimas ištvirti sunkumus ir kančias, kurios ištinka tarnavimo kelyje. Nes kartais tikintieji nepagrįstai įsivaizduoja, kad jei jie tarnaus Viešpačiui, tuomet jų gyvenime viskas vyks „kaip per sviestą“. Įsivaizduojama, kad jiems nieko netrūks, jų santykiai šeimoje ir su aplinkiniais bus palaiminti, kad juos aplenks išbandymai, skausmai, apkalbos ir pažeminimai. Tad, susidūrę su rūsčia realybe, jie jaučiasi netikėtai parblokti.

Šventojo Rašto pamokos atskleidžia, kad tiek Senojo Testamento pranašai, tiek Viešpats Jėzus Kristus, o vėliau ir apaštalai, po Sekminių apgaubti Šventosios Dvasios galybe, nuolatos kentėjo. Kančia ne tik neaplenkė Kristaus mokinių, bet tarytum tapo nuolatine jų gyvenimo palydove.

KRISTAUS MOKINIAI TURI BŪTI PASIRENGĘ, KAD KRISTUS RASTŲ JUOS IŠTIKIMAI ATLIKANČIUS JIEMS PASKIRTĄ TARNYSTĘ (1 KOR 4, 2).

Ramūnas Jukna
Tikėjimo žodžio bendrijos
pastorių tarybos pirmininkas,
Panevėžio bažnyčios Tikėjimo
žodis pastorius
Perspausdinta iš <http://pastoriaus.blogspot.com/>

2015-ųjų metų trijų Reformatų Bažnyčių konsultacijos

Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčia jau daugiau nei 25 metus bendradarbiauja su Lipės žemės evangelikų reformatų Bažnyčia. Vienas svarbiausių šios partnerystės įvykių yra trišalės –Vokietijos Lipės žemės evangelikų reformatų, Lenkijos evangelikų reformatų ir Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčių – konsultacijos. Jos vyksta kas dveji metai, o konsultacijų šeimininkai keičiasi. 2013 metais jos vyko Vilniuje, Lietuvoje. Šiemet – Lipėje, šios Bažnyčios *Sommerwinkel* konferencijų centre, Detmolde. Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios vadovybė nutarė į šių metų rugsėjo 10–13 dienomis vykusias konsultacijas pasiųsti 3 asmenų delegaciją: vicesuperintendentą kun. Rimą Mikalauską, seniorato kanclerę Vitą Ickę ir *Krikščioniškojo darželio* Vilniuje direktorę Džiuljetą Stankevičienę. Dėl susiklosčiusių svarbių darbo aplinkybių vaikų darželio direktorę teko pakeisti Medeikių vaikų namų „Vaiko užuovėja“ direktorei Daivai

Janonienei. Lenkijos evangelikų reformatų Bažnyčiai atstovavo šios Bažnyčios vadovas vyskupas kun. Marekas Izdebskis, Sinodo direktorė Ewa Juźwiak, Konsistorijos narys kun. Krzysztof Goralas bei Sinodo bibliotekos-archyvo darbuotojas Krzysztof Bandola-Skierskis. Ketvirtadienio vakare atvykusius svečius iš Lietuvos ir Lenkijos pasveikino Lipės Bažnyčios generalinis superintendantas kun. Dietmaras Arendzas bei šios Bažnyčios atstovai: Sinodo direktorius kun. Michaelis Stadermannas ir atsakinga už tarptautinius ryšius kunigė Kornelia Schauf, Lipės–Lietuvos komiteto pirmininkas kun. Frankas Eriksmeieris, buvęs užsienio ryšių koordinatorius kunigas emeritas Mirosław Danys ir kiti šios Bažnyčios tarnautojai.

Konsultacijų moto bei temą iš Šventojo Rašto pasiūlė šeimininkai: 31-os psalmės 9 eilutę ***Tu neatidavei manęs priešui į nagus, bet išvedei į laisvę.***

Detmoldo rotušė

Konsultacijos

Pirmos dienos konsultacijų darbą penktadienio ryte pradėjo kun. Kornelia ryto malda bei minėto Šv. Rašto homilija. Po to susitikimo dalyviai pasidalijo savo mintimis, kas reikšmingo įvykę kiekvienos šalies Bažnyčioje, kur pastebimas Dievo veikimas ją išvaduojant nuo pasaulio suspaudimo. Susitikimo nuotaiką lėmė aktualus Europoje emigrantų klausimas. Lietuvos delegacijos atstovų istorinės įžvalgos apie Antrojo pasaulinio karo emigraciją bei likusius partizaninio karo kovotojus ir taikius gyventojus, deportacijas sulaukė didelio susidomėjimo. Po pietų konsultacijų dalyviai išvyko į Detmoldę veikiančią pabėgėlių centrą. Jis įrengtas tik pernai nustojusioje veikti Britanijos karo pajėgų bazėje. Šiame centre aktyviai veikia daug visuomeninių organizacijų bei įvairių konfesijų krikščionys kartu su keliomis Detmoldės musulmonų bendrijomis. Visiems gilų įspūdį paliko tiek nelaimės mastas, privertęs žmones palikti viską ir bėgti svetur, tiek Vokietijos visuomenės, ypač savanorių, organizuotumas, nuoširdumas priimant nelaimės ištiktuosius. Konsultacijų dalyviai pasidalijo savo Bažnyčių gyvenimo aktualijomis, susipažino su Vokietijos evangelikų reformatų Bažnyčios Lipėje misija. Radome daug panašių patirties sąsajų: tuštėjančios bažnyčios kaimo vietovėse, jaunimo tarnystė Bažnyčioje. Įspūdį paliko kaimo parapijos bažnyčia, kuri buvo pritaikyta labai sumažėjusiai bendruomenei pamaldoms, o didžiąją bažnyčios patalpų dalį užima ekspozicija, skirta įvairių grupių ekskursijoms per vaizdines priemones, tam

tikrus fizikopsichologinius pavyzdžius skelbti Evangeliją netikintiems ar nuo Dievo atitolusiems žmonėms. Konsultacijų dalyviai lankėsi Lages mieste, kur evangelikų reformatų parapija vykdo socialinį projektą – suteikia žmonėms galimybę susirinkti savo parapijos namuose – „bažnyčios kavinėje“, kurioje vedami sielovadiniai pokalbiai, veikia kelių valandų vaikų darželis. Vėliau konsultacijų dalyviai tame pačiame mieste buvo pakviesti dalyvauti jaunimo vakaro pamaldose. Jos labai priminė mums Lietuvoje pažįstamų laisvųjų bažnyčių pamaldų tvarką, kur grojama šiuolaikinės estradinės muzikos instrumentais. Kitą konsultacijų dieną buvo paliestos Eucharistinių pamaldų bei Komunijos išdalijimo klausimai. Sekmadienį visi konsultacijų dalyviai kartu meldėsi pamaldose su Viešpaties Vakariene vienoje seniausių Lipės bažnyčių Kirchedorte. Ši gotikinė bažnyčia statyta apie 1200 metus, joje yra išlikusių senų, ikireformacinių freskų, kuriose vaizduojamos ne kokios nors būtybės, bet krikščioniškieji simboliai.

Konsultacijos užbaigtos ekumeninėmis pamaldomis sekmadienio vakare po atviro dangumi prie garsiosios Lipės kalnų koplyčios, minint šio krašto pirmuosius krikščionis, kurie pirmąją misiją čia įkūrė apie 800 metus po Kristaus. Po pamaldų visi buvo pakviesti į priėmimą netoliese veikiančiame restorane. Priėmimo dalyvavo Lipės žemės valdžios atstovai, evangelikų reformatų, liuteronų ir R. katalikų Bažnyčių vadovai. Čia buvo taip pat pristatyti ir pasveikinti konsultacijų dalyviai iš Lietuvos ir Lenkijos. Priėmimo dalyvavo Lietuvos evangelikams gerai pažįstami Lipės žemės Bažnyčios vadovai: buvęs generalinis superintendentas kun. Gerritas Noltensmeieris ir buvęs tų metų Sinodo direktorius ponas M. Boche.

Konsultacijų dalyviai sutarė, jog kitos trijų šalių evangelikų reformatų Bažnyčių atstovų konsultacijos planuojamos ne po dvejų, bet po trejų metų. Buvo atsižvelgta į tai, jog atskirose šalyse 2016–2017 metais numatoma įvairių vizitų, todėl

tikslinga visų trijų šalių konsultacijas perkelti į 2018 metus.

Per laikotarpį nuo paskutinių konsultacijų Vilniuje Lipės žemės Bažnyčioje buvo įvykdyta administracinė reforma. Iš 7 evangelikų reformatų ir 1 evangelikų liuteronų distriktų beliko 4 reformatų ir 1 liuteronų distriktas. Nebeliko Detmoldės distrikto, kuris buvo sujungtas su gretimu ir tapo Šiaurės distriktu. Skaitytojams primintina, jog formaliai 1992 metais Detmoldėje buvo pasirašyta Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios bendradarbiavimo ir partnerystės sutartis su Detmoldės evangelikų reformatų distriktu. Šią sutartį pasirašė Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios atstovai: p. Algimantas Kvedaravičius, kunigas diakonas Julius Norvila ir p. Erna Frankaitė–Zubriakova. Nors ji buvo pasirašyta su Detmoldės distriktu, faktiškai bendradarbiavimas vyko aukščiausiu Bažnyčių lygmeniu. Dėl susidariusios naujos padėties iškilo būtinybė vėl persvarstyti bendradarbiavimo ir partnerystės galimybes ir, jas suderinus, pasirašyti naują susitarimą. Manoma, jog šis susitarimas turėtų būti pasirašytas tarp aukščiausių Bažnyčių institucijų ir jų vadovų. Numatoma, jog tam tikslui 2016 metų balandį Lietuvoje apsilankys Lipės žemės Bažnyčios naujasis vadovas generalinis superintendentas kun. D. Arendsas, kun. K. Schauf ir kun. Frankas Eriksmeieris, atsakingas asmuo už ryšius su Lietuvos evangelikais.

**Vicesuperintendentas
kun. R. Mikalauskas**

Lietuvos evangelikai reformatai tęsia savo tradiciją Dubingiuose

Lietuvos evangelikai reformatai savo tradiciją tęsia: rugsėjo 5 d. – pirmąjį rudens šeštadienį – jau šestą kartą susirinko kapinių šventės pamaldose ant Dubingių piliakalnio reformatų bažnyčios vietoje. Tai buvo neeilinis reformatų susibūrimas. 2015 metai yra ypatingi Lietuvos reformatams, nes minime 500-ąsias reformatų Bažnyčios rėmėjo Mikalojaus Radvilos Juodojo gimimo metines (gimė 1515 vasario 4 d.), taip pat 450-ąsias metines nuo jo mirties (mirė 1565 gegužės 28 d.).

Ant apsnigto Dubingių piliakalnio šiais metais lipome pačiame viduržiemėje – vasario 7 d., kur buvusios reformatų bažnyčios vietoje kartu su Dubingių miestelio gyventojais taip pat pagerbėme Radvilas. Po to skubėjome į Asvejos regioninio parko lankytojų centrą ir žiūrėjome režisierės Ramunės Rakauskaitės filmą „Radviliada“. Pasibaigus filmui režisierė buvo apipilta klausimais ir pagyrimo žodžiais. Pagyrimo žodžių nusielpo ir Asvejos regioninio parko darbuotojai, organizuojantys tokius prasmingus ir turiningus renginius.

Tačiau grįžkime į minėjamą rugsėjo 5 d. Džiugu, kad mūsų buvo daug didesnis būrys negu pernai: atvyko ev. reformatų iš Biržų, Panevėžio ir Vilniaus. Pamaldas laikė Vilniaus ev. reformatų parapijos klebonas kun. Raimondas Stankevičius, kunigas Frenkas van Dalenas ir lektorius Vaidotas Ickys. Kun. R. Stankevičius, minėdamas visus šiame panteone palaidotus Radvilas, išskyrė Mikalojų Radvilą Juodąjį, apie kurį šiais metais dažniausiai kalbame kaip didelių turtų valdytoją, karo vyrą, valstybingumo puoselėtoją, vieną šviesiausių Lietuvos žmonių, LDK integralumo ir politinio savarankiškumo gynėją,ėjusį aukščiausias pareigas rūmuose ir valstybėje.

Po pamaldų vyko trumpa, bet niekad nepabostanti ekskursija po buvusių ant Dubingių piliakalnio

Radvilų rūmų griuvėsius. Smagu, kad buvo atvykę keletas žmonių, kurie čia lankėsi pirmą kartą, jiems tai padarė didelį įspūdį. Po ekskursijos susirinkome Asvejos regioninio parko lankytojų centre, kur stalai buvo žaibiškai nukrauti įvairiausiais pyragais ir kitais skanėstais. Iš klausėme dr. Vidmanto Kuprevičius paskaitą apie Mikalojų Radvilą Juodąjį – reformatų Bažnyčios globėją.

Labai gražiai apie Dubingius papasakojo mokytoja Gema Kuorienė ir linksmoji Asvejos regioninio parko lankytojų centro specialistė Laura Leškevičiūtė. Reformatams, susirinkusiems didesniu būriu, rūpėjo aptarti savų parapijų reikalus, pasidžiaugti vieni kitais, pasidomėti kaip kam sekasi. Panevėžio parapijos pirmininkas kurt. Petras Puodžiūnas papasakojo apie Panevėžio evangelikų reformatų bažnyčios numatomą statybą, parapijos nuveiktus darbus prižiūrint paskirtą sklypą, kaupiamas lėšas šiai visiems evangelikams reformatams svarbiai statybai – dar kartą visiems ev. reformatams ir jų draugams teks suremti pečius renkant aukas ir per dešimt metų (o gal, Dievo pagalba ir

anksčiau) pastatyti nedidelę, jaukią ev. reformatų bažnyčią. Atvykę į Dubingių miestelį aplankėme statomą naują Romos katalikų bažnyčią, pasidžiaugėme, kad ji tikrai dar labiau papuoš ir išgarsins mums visiems tokius mielus Dubingius.

Dar neatsisveikiname su Dubingiais iki kitų metų rugsėjo pirmojo šeštadienio. Dubingietės – mokytoja Gema Kuorienė ir Asvejos regioninio parko lankytojų centro specialistė Laura Leškevičiūtė – dar kartą užbūrė savo pasakojimais ir meile apie Dubingius ir jų apylinkes, naujus ir senus pažintinius takus, gamtos stebuklus. Mūsų visų laukia dar nepažintos Dubingių gamtos įžymybės, nuostabūs vaizdai, keliai, keleliai, kuriais galima keliauti ir pėsčiomis, ir dviračiais, ir automobiliais – kiekvienam pagal savo jėgas. Dėkoju visiems pabuvusiems kartu, taip pat brangiesiems Dubingiams.

Vilniaus ev. reformatų parapijos Tarybos pirmininko pavaduotoja Danguolė Juršienė
Nuotrauka Irenos Skiauterytės

Panevėžiečiai *kapų šventėje* Dubingiuose

Rugsėjo penktosios rytą nors ir negausus, bet entuziastingai nusiteikusių panevėžiečių būrelis susirinko keliauti į Dubingius, į kasmetę, jau tradicine tapusią, kapų šventę.

Ankstyvas ruduo Dubingiuose pasitiko apniukusiu, tačiau gaiviu oru ir nuostabia gamta.

Į pamaldas sugužėjo evangelikų reformatų iš visos Lietuvos: be panevėžiečių ir vilniečių, šventės iniciatorių, dalyvavo gražus būrys biržiečių bei kitų parapijų tikėjimo brolių ir sesių.

Atvykus kunigams Raimondui Stankevičiui, Frenkui van Dalenui ir lektoriui Vaidotui Ickiui, prasidėjo pamaldos. Po Vilniaus klebono Raimondo Stankevičiaus, lektoriaus Vaidoto Ickio, žodį tarė ir Frenkas van Dalenas, pirmiausia prisistatęs dalyvaujantiems, nes dar ne visi turėjo progos susipažinti su naujai atvykusiu kunigu.

Iškilmingai paminėjus iškilių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų Radvilų atminimą, kun. Raimondas Stankevičius paskelbė Vilniaus reformatų iniciatyvą: kapų šventės Dubingiuose aukas skirti statomai Panevėžio ev. reformatų bažnyčiai. Buvo paaukota nemaža suma, ir panevėžiečiai yra nepapras-

tai dėkingi tiek Vilniaus ev. reformatų parapijai, tiek visiems aukojusiems. Tikime, kad kiekviena auka priartina panevėžiečių svajonę turėti savo mieste reformatų bažnyčią.

Po pamaldų visi sustojo bendrai nuotraukai, po to patraukė apžiūrėti Dubingių piliakalnio, Radvilų rūmų muziejaus.

Agapei, kaip visuomet, svetingai priglaudė Dubingių Asvejos regioninio parko lankytojų centras. Visus

maloniai priėmė centro darbuotojos, miestelio mokyklos lietuvių kalbos mokytojos, papasakojusios apie centro veiklą, apie Dubingius.

Agapės metu reformatai nuoširdžiai bendravo tarpusavyje, su kunigu Frenku van Dalenu, jo žmona Emily. Nors kunigas Frenkas mokosi ir drąsiai bando kalbėti lietuviškai, ilgesnius jo pasisakymus iš anglų kalbos vertė lektorius Vaidotas Ickys.

Paaukojusieji kilniam tikslui – Panevėžio ev. reformatų bažnyčios statybai – norėjo smulkiau sužinoti apie tai, kaip gimė ta mintis, kiek jau padaryta, žavėjosi Panevėžio reformatų troškimu turėti savo bažnyčią ir tvirtu tikėjimu, kad ji bus. Į visus klausimus atsakė ir plačiau apie tai papasakojo Panevėžio ev. reformatų parapijos seniūnų Valdybos pirmininkas kurt. P. R. Puodžiūnas. Vilniečiai įteikė pirmąją simbolinę dovanėlę naujai bažnyčiai – mirtos, kurios šakelėmis nuo seniai jaunamartės puošdavo savo nuometus, vazonėlį. Šio augalo šakelėmis pasipuoš jaunamartės, atvyksiančios, tikime, nelabai tolimoje ateityje, tuoktis į naująją Panevėžio ev. reformatų bažnyčią.

Irena Skiauterytė
Nuotraukos autorės

Klaipėdos reformatų parapija – ne lietuviška, o vokiška, priklausiusi supasaulėjusio vokiečių ordino įkurtai Prūsijos valstybei – susikūrė maždaug apie 1630–1635 metus ir pamaldoms galėjo naudotis pilies bažnyčia. Nuo 1667 metų pamaldos laikomos jau viešai, 1669 m. net įsigijo atskirą namą ir įsirengė savo maldos namus. Deja, neilgai džiaugėsi: 1678 m. Klaipėdoje (tuomet. *Memelis*) siautusiai didelio gaisro metu pastatas sudegė, ir teko kurtis vėl iš naujo.

1683 metais reformatai pasistatė dabartinėje Tiltos (prieškariu Friedricho Wilhelmo) gatvėje, Friedricho priemiestyje, mūrinę bažnyčią, kuri prastovėjo iki XVIII a. trečiojo dešimtmečio. Pastatas buvo nedidelis, bet su bokšteliu, projektuotas Prūsijoje, o statybą, kaip viename interviu Klaipėdos laikraščiui pasakojo LERB kuratorius dr. Arūnas Baublys, asmeniškai kuravo pats krašto valdovas. Kitoje gatvės pusėje 1686 m. lietuviai liuteronai, vadinamieji laukininkai, pasistatė bažnyčią, pavadinę Šv. Jokūbo vardu. Tarpukariu stovėjusias dvi protestantų bažnyčias dabar jungia Bažnyčių gatvė.

Per Septynerių metų karą (1756–1763) bažnyčia buvo apgriauta, ir reformatai kurį laiką meldėsi vokiečių liuteronų Šv. Jono bažnyčioje arba mergaičių mokyklos salėje. 1779–1782 metais senosios bažnyčios vietoje pastatoma nauja Klaipėdos barokui būdinga bažnyčia

Klaipėdos reformatų parapija ir bažnyčia

iš nedidelių olandiškų plytų, suteikusi miesto architektūrai išskirtinį ir kartu kuklų vaizdą. 1835 metais joje buvo sumontuoti Karaliaučiuje pagaminti Šervaičio (*Scherweit*) firmos puikūs vargonai.

1854 metais didysis Klaipėdos gaisras vėl sunaikino abi Friedricho Wilhelmo gatvėje stovėjusias bažnyčias, ir ne tik jas. Liuteronų žinomas sakytojas F. Kelkis laikraštyje „Keleivis“ apie tą siaubingą gaisrą rašė: *...radosi Klaipėdoj ugnis ir išgąstingai degė per visą naktį ir per visą dieną. Po tam, ir mažne dvi dalį miesto sudegė, o tai geriausi butai, o tarp tų didžioji bei puikioji Vokiečių liuteroniškoji bažnyčia ir kalviškoji bažnyčia, ir didžioji Lietuvininkų bažnyčia, visos miesto šiuilės, didysis sūdo buts ir svarbūs raštai tame, daug malūnų, daug špykerių su daugybe visokio tavoro, javų, linų, kanapių, druskos ir taip toliaus, ir kelios pės ir reizvaltės... Tik tai dalyks nuo prymiesčio, kurs Vitte vadinamas, visas prymiestis Smeltė ir dar dalykelis tikrojo miesto pasiliko. Ir tas dalykas išlikęs, kur katalikų bažnyčia yra. O ir baptistų bažnyčia išliko...*

1859–1861 metais reformatų bažnyčia atstatoma pagal F. A. Štulerio projektą itališkai romaniniu stiliumi, panašios bažnyčios tebestovi Veronoje, Medenoje. Kampus puošė piliastrai, peraugantys į smailius bokštus. Bažnyčios vidus, kaip būdinga reformatų bažnyčioms, buvo paprastas, kuklus. Gale stovėjo Dievo Stalas, už jo geometriniais ir augalų motyvais puošti vitražo langai.

Bažnyčia turėjo bokštą – varpinę, kuris, kaip ir vokiečių liuteronų Šv. Jono bažnyčios bokštas, buvo orientyras laivams, jo piešinių pasitaiko senuosiuose jūrlapiuose. Bokštas buvęs trijų dalių. Jį vainikavo aštuoniakampė piramidinė smailė. Jos apačia buvusi siauresnė, todėl, kaip ir liuteronų Šv. Jono bažnyčioje, ją juosė apžvalgos aikštelė. Bokšte kabėjo trys varpai ir laikrodys.

Tokio bokšto labai pavydėjo lietuviškosios Laukininkų parapijos liuteronai, nes smailiabriaunis, aukštai iškilęs jis pabrėžė lietuvininkų bažnyčios „kaimiškumą“ – ją tarsi „pritupdė“.

Abi bažnyčios buvo nugriautos jau gerokai po Antrojo pasaulinio

Kairėje – reformatų bažnyčia, priešais ją, kitapus gatvės, – bebokštė liuteronų (laukininkų) Šv. Jokūbo bažnyčia.

RADVILIEČIŲ SUSITIKIMAS PANEVĖŽYJE

Nuraibuliavus vasaros stovyklų šurmuliui paskutinį rugsėjo savaitgalį Panevėžyje rinkosi evangelikų reformatų jaunimo draugijos „Radvila“ nariai iš Biržų, Vilniaus, Kauno ir Kėdainių. Visuotinio susirinkimo metu suplanuoto susitikimo organizavimu rūpinosi draugijos narė Vilma Baltušytė, radviliečius pakvietusi į savo sodybą.

Rytas buvo darbingas. Po Draugijos direktoriaus Lauryno Jankevičiaus sveikinamojo žodžio, susiskirstę į tris grupes, diskutavome Draugijai svarbiais klausimais – kokia turėtų būti kitų metų vaikų stovykla, kokius darbus reikėtų atlikti iš anksto, kokia visuomenine veikla galėtume papildomai užsiimti, kaip pritraukti naujų aktyvių narių ir kaip palaikyti ryšius su stovyklautojais. Susitikus visoms grupėms toliau dalijomės idėjomis, diskutavome. Buvo aptarta nemažai Draugijai aktualių problemų, kurias mėginome spręsti išvien.

Susitikime aptarti nuveikti darbai, ateities planai, taip pat Draugijos nariai Vaidas Kabelis ir Irma Zablackaitė dalijosi patirtimi kaip bendrauti su vaikais ir spręsti iškilusių konfliktus. Pokalbius rintomis temomis praskaidrino Lauros Tuomaitės vedama šokių pamoka.

Viešėdami Panevėžyje radviliečiai nepraleido progos apsilankyti

pamaldose, pašlovinti Dievą giesmėmis ir padėkoti už turiningai praleistą savaitgalį. Po pamaldų svetingai sutikti Draugijos nariai bendravo su Panevėžio evangelikų reformatų bendruomenės nariais, kurie šiuo metu gyvena naujos bažnyčios statymo rūpesčiais.

Šis susitikimas – graži netrukus įvyksiančio visuotinio susirinkimo, kurio metu bus ieškoma konkrečių Draugijai aktualių klausimų sprendimų, įžanga.

Laurynas Jankevičius

Radviliečiai V. Baltušytės sodyboje

► karo, taikos metais – apie 1959 metus. Vietoj reformatų bažnyčios buvo pastatytas daugiabutis gyvenamasis namas. Liuteronų bažnyčia 1962 m. pagal architekto P. Lapės

projektą buvo perdaryta į „Neptūno“ restoraną, dabar ten prekybos ir pramogų centras.

D. Gudliauskienė

*Reformatų bažnyčia Klaipėdoje
1939-1940 m.*

Tilto gatvė Klaipėdoje XX a. pradžioje ir dabar

NETEKUS ARTIMIAUSIOS GYVENIMO DRAUGĖS

Rugpjūčio 11 d. išėjo iš šio gyvenimo Alė Donata, telikus tik mėnesiui iki mūsų bendro gyvenimo 62-ųjų metinių.

Gyvenimas mūsų nelepino, bet stengėmės gyventi laikydamiesi Amžinosios tiesos ir žmogiškumo dėsnių. Radome šį gyvenimą netobulą, svetimą, todėl stengėmės kiek leido mūsų jėgos ir aplinkybės nors kiek jį pagražinti, padaryti jaukesnį.

Alė gimė 1930 m. vasario 24 d. Prienų r. Balbieriškio miestelyje, nors save laikė biržiete.

Į Balbieriškį mokytiš Žemės ūkio mokykloje iš Biržų krašto, Peikštenių kaimo buvo atvykusi pasiturinčių ūkininkų reformatų Dučinskų dukra Olga – būsimoji Alės mama. Baigusi mokyklą Olga Dučinskaitė liko dirbti joje, susipažino su Balbieriškio lentpjūvės savininko sūnumi vokiškos kilmės liuteronu Emiliu Rydeliu ir už jo ištėkėjo.

Šeima susilaukė keturių atžalų: be pirmagimės Halinos Donatos, dar gimė dvi dukrelės – Dalia ir Renata bei sūnus Jurgis. Darnų, gražų gyvenimą sujaukė okupacija ir prasidėjęs karas. Buvo nacionalizuota lentpjūvė, per karą sudegė sodyba. Šeima su vyro tėvais ruošėsi pasitraukti į Vokietiją,

bet Emilis susirgo džiova ir mirė. Olga nesiryžo vykti su mažais vaikais į nepažįstamą kraštą, grįžo į Biržus – Peikštenius, kur paveldėjęs tėvų ūkį šeimininkavo vyriausias brolis Vilius. Iš pradžių Olga prisiglaudė pas jį, vėliau, turėdama puikų išsilavinimą, tapo Papilio vaikų namų direktore, vėliau vadovavo Daudžgirių vaikų namams.

Olgos vaikai mokėsi Biržų gimnazijoje, gyveno pas tetą Šernienę. Pas Šernienę nuomavo butą ir mano brolis teisininkas, dirbantis Biržuose advokatu, taigi aš atvažiudavau pas jį į svečius. Alė vasarą atostogaudama irstydavosi valtimi po ežerą su studijų draugais, o aš – su broliu. Tačiau mūsų, tada gyvenusių po vienu stogu, p. Šernienė nesupažindino. Nors su šeimininke, besidominčia politika, kartais pasikalbėdavau praeidamas pro jos virtuvę. Kitamet Alės teta per ją perdavė man linkėjimus.

Mes tada su Alė mokėmės tame pačiame Talat-Kelpšos muzikos technikume (dabar – konservatorija). Abu dainavimą. Alė tuo metu dirbo Valstybiniame liaudies dainų ir šokių ansamblyje „Lietuva“, o aš – Valstybinėje filharmonijoje.

Atsiskleidė mūsų panašūs požiūriai, suvokimas apie tuometinę Lietuvos būklę. 1953 m. rugsėjo 23 d. susituokėme ir apsigyvenome Pavilnyje, nes abu labai mėgome gamtą.

Tais pačiais metais ji baigė dainavimą, o aš prieš metus turėjau baigti Pedagoginiame institute logiką-psichologiją ir lietuvių kalbą. Tačiau 1953 m. kovo 5 d. išvakarėse saugumiečiai bandė mane suimti, tik aš pro kitas duris pabėgau, o kovo 5 d. mirė Stalinas, prasidėjo jo kulto griūtis, ir taip aš likau laisvėje.

Perėjau dirbti į RTK (Radijo ir televizijos komitetą) – iš pradžių dainavau jų vokaliname ansamblyje, o netrukus pradėjau dirbti ir muzikos laidų redaktoriumi.

Po Stalino mirties man leido baigti institutą, o Alė tęsė darbą „Lietuvos“ ansamblyje ir dar mokėsi Pedagoginiame institute vokiečių kalbos.

1956 m. rugpjūtį mums gimė dukrelė Nijolė.

Aš tęsiau savo patriotinę veiklą rinkdamas gulagų kalinių ir partizanų kūrybą, siekiau lietuvininti radijo muzikos programas. Mano veikla neliko nepastebėta. Sukūrus lietuviškų plokštelių gamybos redakciją, buvau perkeltas dirbti ten – lyg ir paaugštintas, bet iš tikrųjų tam, kad būtų lengviau mane sekti. Beje, tuo metu rašiau beletristikos kūrinių partizanų kovos tematika. Po dešimties mėnesių mane suėmė, buvo grasinama suimti ir Alę, jei neatiduosiu savo rašomo kūrinių.

Nuteisė mane kalėti septynerius metus. Prasidėjo Alės persekiojimai. Nebegalejo mokyti institute. Teko išeiti iš „Lietuvos“ ansamblio. Priėmė dainuoti Radijo ir televizijos

Olga Rydelienė su vaikais: Dalia, Renatė, Jurgiu ir Alė

komiteto chore, vadovaujamame L. Abariaus, bei kameriniame ansamblyje. Tačiau ir ten nepaliko Jos ramybėje. Per mūsų paskutinį pasimatymą patariau Alei su manimi išsiskirti ir taip išvengti gresiančio susidorojimo. Ji taip ir pasielgė, nors mes ir toliau susirašinėjome.

Alė gyveno su dukrele ir savo mama Olga Pavilnyje nuomojamame bute.

Grįžęs iš įkalinimo, radau gerą užtarėją – Komunalinio ūkio ministrą J. Šerį. Jis ne tik mane įdarbino savo padėjėju, bet ir, Alei prašant gauti butą nelaukiant komunalinio, paskyrė kooperatinį butą. Kad jį gautume, teko atnaujinti santuoką.

Aš ir toliau bendradarbiau su pagrindžio veikėjais, rašiau „Katalikų kronikai“, išverčiau Nobelio premijos laureato akademiko A. Sacharovo knygą „Apie šalį ir pasaulį“ bei dalį A. Solženycino kūrybos. Mano parašyti anoniminiai straipsniai, vertimai buvo skaitomi pavergtai Lietuvai per Vatikano ir Laisvosios Europos radijo stočių laidas.

Gyvenome nuolatinėje įtampoje. Netoliese viename bute buvo KGB pasiklausymo aparatūra, kuria jie galėjo klausytis kas kalbama mūsų namuose. Tik išvykos kas vasarą į Nidą ar pasivaikščiavimai po gražiausias Pavilnio apylinkes sugrąžindavo mums dvasios ramybę. Kiekvienas mano vėlyvesnis sugrįžimas namo Alė labai jaudindavo – ar aš vėl ne-suimtas? Nes paskambinti ar kitaip įspėti ne visada galėdavau, juk būdamas pas artimus draugus stengiausi jiems nepakenkti.

Taip ir gyvenome, laukdami tikrojo žmogiškumo ir laisvės. Suprasdamas mano tikslus, Alė kantriai nešė sunkią savo gyvenimo naštą iki pat nepriklausomybės.

Domėjimasis menu, meilė dainai ir gamtai, ištikimybė gimtajai šaliai padėjo jai išsaugoti tyrą žmogiškumą, išlikti gyvenimo šviesuliu mūsų rūškaname pasaulyje.

Plačiau apie Alės gyvenimą, Jos dvasios nuotaikas aprašiau savo knygoje „Ilgesio žodžiai iš gulago“, išleistoje 2006 m.

Stasys Stungurys

Alė ir Stasys Stunguriai su dukrele

Pas dailininką Arūną Tarabildą. Kairėje Dalia su vyru Aliumi; viduryje gupelė: Jurgio žmona Aldona su sūnumi Eugenijumi ant kelių ir motina Olga Rydelienė, juos apglėbus Dalios dukra Eglutė, virš jų stovi Renata; dešinėje ant stalo sėdi Alė su dukrele Nijole, už stalo – Stasys Stungurys

*Tu grąžini mus į dulkes, sakydamas: „Grįžkite, mirtingieji.“
Juk tūkstantis metų Tau lyg viena diena, lyg vakarykštė diena
jau praėjusi...“ /Ps 90, 3/.*

*Nuoširdžiai užjaučiame Vilniaus ev. reformatų bažnyčios
vargonininkę Aušrą Pačegonytę,
mirus Tėveliui ANDRIEJUI PAČEGONIUI.*

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

Šventė Biržuose

Rugsėjo 5 dieną, kada reformatai iš visos Lietuvos tradiciškai rinkosi Dubingiuose paminėti ten palaidotus LDK kunigaikščius Radvilas ir kitus Dubingių reformatus, didelė kartų šventė atėjo į Venskų šeimą Biržuose – vyko mažosios Patricijos krikštynos ir jos tėčio Donato jubilėjaus paminėjimas. Šiai iškiliai dienai buvo kruopščiai ruošasi: pasiūti šeimą vienijantys apdarai, sukviesti draugai – giminės iš visos Lietuvos, neįprastai, bet skoningai papuošta

bažnyčia, į kurią susirinko ne ką mažiau žmonių nei suvažiavo į Radvilų Kapų šventę Dubingiuose. Ta proga buvo „užsakytas“ net puikus oras....

Viešpats laimino susirinkusiuosius ir mažąją Patriciją, kuriai buvo jauku tiek ant mamos Donaldos, tiek ant krikšto mamos Dovaldės ar krikšto tėvelio Jokūbo rankų. Mažoji patikliai šypsojosi ją laiminančiam kunigui Rimui Mikalauskui.

„V.r.ž.“ inf.

Nuotraukos Aivaras Ruginio

INFORMACIJA

Rugsėjo 5 d. Biržų ev. reformatų bažnyčioje koncertavo Tarptautinės kūrybinės-educacinės stovyklos „Muzikuokime drauge“ dalyviai – Vlado Jakubėno muzikos mokyklos mokiniai, kuriems meistriškumo pamokas vedė svečiai: Europos kamerinės muzikos mokytojų asociacijos prezidentas Evanas Rothsteinas iš Didžiosios Britanijos, Latvijos Jazepa Medinša muzikos mokyklos kamerinio ansamblio klasės skyriaus vedėja Gunta Melbardė, Tartu Heino Ellerio muzikos mokyklos direktorė Kadri Leivategija iš Estijos bei Lietuvos muzikai – prof. Petras Kunca, senosios muzikos profesionalus atlikėjas Vilimas Norkūnas, Kauno Juozo Naujalio muzikos mokyklos ansamblinio muzikavimo skyriaus vedėja Dainė Povilaitienė, M. K. Čiurlionio menų gimnazijos mokytojai Ramutė Kaltėnaitė ir Antanas Ladyga. Tokia stovykla Biržuose vyksta jau penktus metus.

Rugsėjo 9 d. Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje vyko koncertas „Savo krašto nepamiršę“, kuriame daly-

- vavo įžymūs atlikėjai: solistės Sofija Jonaitytė, Judita Leitaitytė, Aušra Liutkutė, Regina Maciūtė, Veronika Povilionienė, kompozitorius Lionginas Abarius ir jo dukros Dainos Abariūtės-Lazauskienės vadovaujamas choras „Indraja“.

Rugsėjo 10–13 d. į Vokietijos Lipės krašto Detmoldo *Sommerwinkel* konferencijų centre vykusias trišalės – Vokietijos Lipės žemės evangelikų reformatų, Lenkijos evangelikų reformatų ir Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčių – konsultacijas nuo Lietuvos reformatų vyko trijų asmenų delegacija: vicesuperintendentas kunigas Rimas Mikalauskas, seniorato kanclerė Vita Ickė ir Medikių vaikų namų „Vaiko užuovėja“ direktorė Daiva Janonienė.

Rugsėjo 12 d. Vilniaus evangelikų reformatų bažnyčioje kunigas Frankas van Dalenas, asistuojant lektoriui Vaidotui Ickiui, pakrikštijo keturmetę Viltę Žukovskę – Valdovės ir Henriko Žukovskių dukrytę, biržietės Genovaitės Judickienės vaikaite.

Rugsėjo 16 d. Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos Vilniaus mokytojų namų svetainėje surengtame Etnografinių regionų metams skirtame vakare pranešimą „Nemunas ir Mažoji Lietuva“ skaitė prof. dr. Rimas Žaromskis, Klaipėdos krašto dainas dainavo Mokytojų namų ansamblis „Kanklelis“, ansamblio vadovė Daiva Čičinskienė.

Rugsėjo 27 d. sukako 410 metų nuo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės pergalingo mūšio prieš švedus – Salaspilio (Kircholmo) mūšio, kuriam vadovavo Žemaitijos seniūnas, Livonijos gubernatorius Jonas Karolis Chodkevičius.

Biržiečiai paminėjo šią svarbią sukaktį pasikvietę svečių – sparnuotųjų husarų iš Lenkijos, jaunųjų šaulių, Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgų bigbendą, kuris grojo žygiuojant nuo Biržų pilies tilto iki Salaspilio pergalę įamžinusio paminklo prie kelio Biržai–Germaniškis.

Sveikiname

seniūnės padėjėją IRENĄ IVAŠKIENĘ,
rugsėjo 6 d. atšventusių 65-erių metų sukaktį.

*Te Tavo energija niekada neišsenka, te Dievas laimina
Tavo darbus ir globoja Tave visur ir visada.*

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

Sveikiname

mieląją RENATĄ MORAITĘ –
Vilniaus ev. liuteronų bažnyčios vargonininkę,
„Adoremus“ ansamblio vadovę, buvusią Vilniaus reformatų
choro „Giesmė“ choristę, chormeisterę gimus sūneliui.

Aukite sveiki, laimingi ir Dievo palaimos globjami!

Vilniaus ev. reformatų choro „Giesmė“ taryba

Sveikiname

JURGĄ IR ANTANĄ GLUSKINUS,
susilaukus dar vienos dukrytės,
o Roką ir Mortą – sesutės Bertos.

*Linkime, kad Jūsų jaukią šeimą lydėtų
Dievo palaima ir niekada nesibaigtų visa aprėpianti Meilė.*

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

Vilniaus bažnyčioje bus įrengtas šildymas

Vilniaus ev. reformatų parapijos seniūnų tarybos posėdyje rugsėjo 7 d., be kitų svarbių parapijai klausimų, buvo svarstoma galimybė įrengti šildymą Vilniaus bažnyčios pastate. Buvo svarstyti įvairūs šiuolaikiniai šildymo metodai ir apsisota ties vienu.

Taryba nusprendė įrengti šiuolaikinį elektrinį infraraudonųjų spindulių grindinį šildymą su programuojamu įjungimu bei išjungimu, temperatūros palaikymu. Ši šildymo sistema naudotų 14 KW elektros energijos ir būtų žymiai efektyvesnė nei šiuo metu naudojami šildytuvai. Dabartinius šildytuvus prireiktų naudoti tik tuo atveju, jei lauko temperatūra pasiektų – 20 ar daugiau laipsnių šalčio.

Šildymo sistema ypatinga ir tuo, kad yra galimybė programuoti taip, jog būtų šildomos pagal poreikį atskiros bažnyčios patalpų zonos.

Šis šildymas ir jo įrengimas kainuotų apie 8.000 €, jam įrengti reikės didinti elektros galią bažnyčioje, todėl ir čia parapija turės didelių išlaidų. Preliminariais skaičiavimais visas minėto šildymo įrengimas kainuos apie 12.500 €.

Kadangi parapija tokių lėšų šiandien neturi Taryba kreipiasi į parapijiečius pagal galimybes prisidėti aukojant. Paskaičiuota, jog minėta suma būtų surinkta, jei kiekvienas suaugęs parapijietis paaukotų bent po 50 € ar daugiau. Taryba įpareigojo seniūnes rinkti aukas, o aukotojų pavardes įrašyti į aukojusiųjų sąrašą, aukotojams išduoti aukos priėmimo kvitus.

Aukas galima perduoti tiesiogiai parapijos buhalterei ar pervesti į parapijos sąskaitą nurodant paskirtį – Vilniaus bažnyčios šildymui.

Informacija apie surinktas aukas bus skelbiama pamaldų metu ir šiame laikraštyje. ***Kiekvienas tegul aukoja, kaip yra širdyje nutaręs, ne gailėdamas ar tarsi verčiamas, nes Dievas myli linksmą davėją*** (2 Kor 9,4).

Vilniaus ev. reformatų parapijos seniūnų taryba

Sąskaita Vilniaus parapijos reikmei
AB banke „Swedbank“
SWIFT/BIC kodas HABALT22,
sąskaitos Nr.:
LT137300010103644807

Leidinio spaudos rėmėjas

Birbinių g. 4a, LT-02121, Vilnius
tel.: +370 5 2627585
mob.tel.: +370 655 24403
Linksmoji g.5, LT-02041, Vilnius
tel.: +370 5 2639004
mob.tel.: +370 652 11944
www.klion.lt

Laida EVANGELIKAMS
„KELIAS“

Per „LRT Kultūra“ –
kas antrą šeštadienį 10.15 val.

kartojama per tą patį kanalą
kitą šeštadienį 10.15 val.

Laidos redaktorė ir režisierė
Irena Morkevičienė,
iremor@lrt.lt
tel. 861410765

Laiškus redakcijai galite rašyti:

Pylimo 20-13, Vilnius,
Vilniaus ev. reformatų parapijos raštinė,
el.paštas: dalija@mail.lt

Parangė Dalija Gudliauskienė,
tel. 8 685 74 951

Redagavo, spausdino

Danutė Kavaliauskienė,
Damian Finer

Leidėjas:

Vilniaus ev. reformatų parapija
Tiražas 100 egz.

Leidėjai straipsnius taiso ir trumpina
savo nuožiūra

Laikraštis platinamas už auką.
Leidžiamas tik iš surinktų aukų.